

EVROPSKO
RAČUNSKO SODIŠČE

ISSN 1831-094X

Posebno poročilo št. 3

2009

USPEŠNOST PORABE IZ STRUKTURNIH
UKREPOV ZA ČIŠČENJE ODPADNE VODE
ZA PROGRAMSKI OBDOBJI 1994–1999
IN 2000–2006

SL

Posebno poročilo št. 3 // 2009

USPEŠNOST PORABE IZ STRUKTURNIH UKREPOV ZA ČIŠČENJE ODPADNE VODE ZA PROGRAMSKI OBDOBJI 1994–1999 IN 2000–2006

(V skladu z drugim pododstavkom člena 248(4) Pogodbe ES)

EVROPSKO RAČUNSKO SODIŠČE
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Tel. +352 4398-45410
Faks +352 4398-46430
E-naslov: auraud@eca.europa.eu
Spletni naslov: <http://www.eca.europa.eu>

Posebno poročilo št. 3 // 2009

Veliko dodatnih informacij o Evropski uniji je na voljo na internetu.
Dostop je mogoč na strežniku Europa (<http://europa.eu>).

Kataloški podatki so navedeni na koncu te publikacije.
Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, 2009

ISBN 978-92-9207-262-9

© Evropski skupnosti, 2009
Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira.

Printed in Belgium

KAZALO

Odstavek

GLOSAR

I-X

POVZETEK

1-14

UVOD

1-4

OKOLJSKO OZADJE

5-13

UPRAVLJANJE IN SOFINANCIRANJE EU

14

POKRITOST AGLOMERACIJ S ČIŠČENJEM ODPADNE VODE

15-19

OBSEG REVIZIJE IN REVIZIJSKI PRISTOP

20-56

OPAŽANJA

20-28

ALI SO ČISTILNE NAPRAVE, KI JIH SOFINANCIRA EU, DOVOLJ UČINKOVITE PRI ČIŠČENJU ODPADNE VODE?

20-21

OZADJE

22

VEČINA ČISTILNIH NAPRAV JE OBRATOVALA Z USTREZNO ZMOGLJIVOSTJO,...

23

... VENDAR SO ŠTEVILNE OBRATOVALE VELIKO POD SVOJO ZMOGLJIVOSTJO,...

24

... ENA PA JE IMELA NEZADOSTNO ZMOGLJIVOST

25-26

VELIKA VEČINA ČISTILNIH NAPRAV JE PROIZVAJALA ODPLAKE, KI IZPOLNJUJEJO ZAHTEVE EU

27-28

SPREMLJANJE KAKOVOSTI ODPLAK: NA SPLOŠNO SPREJEMLJIVI PODATKI O USPEŠNOSTI,

VENDAR TUDI NEKAJ MOŽNOSTI ZA IZBOLJŠAVE

29-38

ALI SE BLATO IZ ČISTILNIH NAPRAV PRIMERNO UPORABLJA?

29-30

OZADJE

31-33

DVE TRETJINI REVIDIRANIH ČISTILNIH NAPRAV STA BLATO ODLAGALI V SKLADU S PRIPOROČENIMI PRAKSAMI EU

34

ZADOVOLJIVI REZULTATI GLEDE NA ZAHTEVE DIREKTIVE O BLATU IZ ČISTILNIH NAPRAV

35-36

MOREBITNA REVIZIJA DIREKTIVE

37-38

SPREMLJANJE ODLAGANJA BLATA: NEKAJ MOŽNOSTI ZA IZBOLJŠAVE V DELUJOČIH ČISTILNIH NAPRAVAH

IN ORGANIH DRŽAV ČLANIC ZA SPREMLJANJE

39-56

ALI KOMISIJA IZVAJA SVOJO VLOGO?

39-40

OZADJE

41-45

POTREBA PO DOSLEDNOSTI PRI PREGLEDU PROJEKTA

46-48

POTREBA PO BOLJŠEM SPREMLJANJU REZULTATOV

49-56

OKOLJSKI NAČELI EU JE TREBA BOLJ UPOŠTEVATI

57-66

ZAKLJUČKI IN PRIPOROČILA

58-60

ČIŠČENJE ODPADNE VODE

61-63

OBDELAVA IN ODLAGANJE BLATA IZ ČISTILNIH NAPRAV

64-66

USPEŠNOST VLOGE KOMISIJE

PRILOGA – OKOLJE ČIŠČENJA KOMUNALNE ODPADNE VODE

ODGOVORI KOMISIJE

GLOSAR

Aglomeracija: Območje, kjer je poseljenost in/ali gospodarska aktivnost zgoščena v takšni meri, da je možno zbiranje odpadne vode in odvajanje v komunalno čistilno napravo ali končno mesto izpusta.

Kohezijski sklad: Finančni instrument za krepitev ekonomske in socialne kohezije s financiranjem okoljskih in prometnih projektov v državah članicah z BDP na prebivalca manj kot 90 % povprečja Skupnosti. Sprva se je izvajal v Španiji, Grčiji, na Irskem in Portugalskem. Od 1. januarja 2004 Irska ni več upravičena do sredstev iz njega.

Uspešnost: Razmerje med doseženimi rezultati in zastavljenimi cilji.

Odplake ali izpusti iz čistilnih naprav: Očiščene odpadne vode, izpuščene v sprejeme vodotoke v povodjih.

Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR): Finančni instrument za spodbujanje ekonomske in socialne kohezije med regijami EU. Ukrepi ESRR se izvajajo predvsem z operativnimi programi, ki vključujejo veliko število projektov.

Evtrofikacija: Obogatitev vode s hranili, posebno spojinami dušika in fosforja, ki povzroči pospešeno rast alg in zmanjšanje vsebnosti kisika v vodi ter posledično izginotje prvotnih vodnih rastlin, rib in drugih vodnih živali.

Neodvisni pregledi: Pregledi, ki jih izvajajo neodvisni organi (na nacionalni ali regionalni ravni ali na ravni povodja), za spremljanje kakovosti izpuščene vode in vsebnosti blata in tal, kjer se to blato odlaga.

Manj občutljiva območja: Vode ali njihovi deli, na katerih ni nevarnosti evtrofikacije.

Operativni program: Dokument, ki ga odobri Komisija in vsebuje usklajen niz prednostnih nalog skupaj z večletnimi ukrepi. Prednostne naloge se lahko izvajajo ob pomoči enega ali več strukturnih skladov ali drugih finančnih instrumentov ter Evropske investicijske banke.

Populacijski ekvivalent (PE): Enota za merjenje obremenitve vode z onesnaževanjem, količinsko izražena s številom „enakovrednega“ števila ljudi, ki bi ustvarili enako količino odpadkov. En PE ustreza obremenitvi z odplakami, ki jo ustvari en prebivalec.

Previdnostno načelo: Previdnostno načelo določa, da če bi ukrep ali politika lahko povzročila hudo ali nepopravljivo škodo za javnost ali okolje in če znanstveniki niso enotnega mnenja, da take škode ne bo, breme dokaza nosijo tisti, ki ukrep zagovarjajo. V nekaterih pravnih sistemih, kot je pravo Evropske unije, je previdnostno načelo tudi splošno in obvezno pravno načelo.

Primarno čiščenje: Mehanska faza, ki zajema začetno izločitev velikih delcev odpadka iz odpadne vode.

Programsko obdobje: Večletni okvir, v katerem se načrtujejo in uresničujejo odhodki iz strukturnih skladov in Kohezijskega sklada.

Povodje: Območje kopnega, s katerega ves površinski odtok teče preko zaporedja potokov, rek in lahko tudi jezer skozi eno samo rečno ustje, estuarij ali delto v morje.

Sekundarno čiščenje: Biološka faza, ki zajema čiščenje odpadne vode, pri katerem se odpravi biološko razgradljiva organska onesnaževala.

Samopreverjanje: Preverjanje, ki ga izvaja upravljavec med vsakodnevnim obratovanjem komunalne čistilne naprave in s katerim spremlja kakovost odpadne vode in vsebnost blata.

Občutljivo območje: Vodna telesa ali njihovi deli, na katerih obstaja nevarnost eutrofikacije. Ustrezna označitev občutljivih območij je bistvenega pomena, saj določa vrsto čiščenja odpadne vode, ki ga je treba izvajati za zmanjšanje dejavnikov, ki povzročajo eutrofikacijo. Na občutljivih območjih naj bi se odstranjeval dušik in/ali fosfor.

Direktiva o blatu iz čistilnih naprav: Direktiva Sveta 86/278/EGS z dne 12. junija 1986 o varstvu okolja, zlasti tal, kadar se blato iz čistilnih naprav uporablja v kmetijstvu (UL L 181, 4.7.1986, str. 6).

Strukturni ukrepi: V tem poročilu ukrepi iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) in Kohezijskega sklada.

Terciarno čiščenje: Biološka/kemična faza, ki se po potrebi uporablja za zmanjšanje stopnje koncentracije hranil v očiščenih odpadnih vodah pred izpustom v sprejemne vode, pri katerih obstaja nevarnost eutrofikacije.

Direktiva o čiščenju komunalne odpadne vode: Direktiva Sveta 91/271/EGS z dne 21. maja 1991 o čiščenju komunalne odpadne vode (UL L 135, 30.5.1991, str. 40).

Komunalna čistilna naprava: Infrastruktura, ki zagotavlja vrsto čistilnih postopkov, katerih namen je zmanjšanje stopnje onesnaženosti vhodne odpadne vode iz mestne aglomeracije na sprejemljivo raven pred izpustom v sprejemne vode.

Okvirna direktiva o vodah: Direktiva 2000/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike (UL L 327, 22.12.2000, str. 1).

POVZETEK

I.

Odpadna voda in blato iz čistilnih naprav mestnih aglomeracij lahko vplivata na kakovost evropskih jezer, rek, obalnih voda, tal in podtalnice, zato je EU sprejela vrsto direktiv in sofinancira gradnjo komunalnih čistilnih naprav iz Kohezijskega sklada in ESRR. S tem se je močno izboljšala pokritost mestnega prebivalstva s sistemi za čiščenje odpadne vode.

II.

Revizija Sodišča je bila osredotočena na čistilne naprave, financirane iz Kohezijskega sklada in ESRR v programskih obdobjih 1994–1999 in 2000–2006 v Španiji, na Portugalskem, v Grčiji in na Irskem, ki so predstavljale večino porabe na tem področju. Revizijski zaključki, predstavljeni v tem poročilu, temeljijo na pregledu upravljavskih in kontrolnih sistemov v Komisiji ter na oceni uspešnosti 73 čistilnih naprav. Poleg tega sta bila obravnavana tudi odlaganje blata, ki nastaja v čistilnih napravah kot stranski proizvod, in vloga Komisije na področju odpadne vode.

III.

Sodišče je prišlo do zaključka, da so strukturni ukrepi na splošno prispevali k izboljšanju čiščenja odpadnih voda v štirih revidiranih državah članicah.

IV.

Na splošno so čistilne naprave, sofinancirane iz strukturnih ukrepov, delovale ustrezno. Vendar je bilo za nekatere ugotovljeno, da so obratovale pod svojimi zmogljivostmi, v manjšem številu primerov pa niso bile izpolnjene zahteve EU glede kakovosti odplak.

POVZETEK

V.

Sodišče je ugotovilo, da bi bilo treba nameniti več pozornosti zagotavljanju, da so čistilne naprave primerno priključene na kanalizacijsko omrežje in da je tehnološka odpadna voda, ki prihaja vanje, ustrezno predhodno prečiščena.

VI.

V zvezi z blatom iz čistilnih naprav je Sodišče ugotovilo, da je večina sofinanciranih čistilnih naprav v štirih revidiranih državah članicah blato odlagala v skladu z metodami ponovne uporabe, ki se spodbujajo v EU, čeprav se jih je nekaj odločilo za manj trajnostne metode, ki ne zajemajo ponovne uporabe. Poleg tega je Sodišče pri spremljanju odlaganja blata opredelilo nekatere vidike, ki bi jih bilo mogoče izboljšati.

VII.

Sedanja direktiva o blatu iz čistilnih naprav je iz leta 1986, zato ne zajema novejšega napredka na tem področju. Pri morebitni spremembi direktive bi bilo treba upoštevati vse stroške in koristi predlaganih novih ukrepov ter morebiten vpliv na druge politike EU.

VIII.

Kar zadeva vlogo Komisije, Sodišče meni, da bi bila lahko bolj dosledna pri pregledovanju vlog za subvencije, kar bi lahko olajšali z oblikovanjem notranjih smernic in kontrolnih seznamov za postopek ocenjevanja.

IX.

Sodišče je poleg tega opazilo, da bi morala Komisija bolje spremljati rezultate pri preučevanju končnih poročil pred vsakršnim izplačilom preostanka financiranja. Če ji ne bi bile predložene zahtevane informacije ali pričakovani rezultati ne bi bili doseženi, bi morala sprejeti ustrezne ukrepe.

X.

Kot zadnje je Sodišče menilo, da je za ohranjanje dobrega ekološkega stanja voda nujen večji poudarek na okoljskih načelih EU, da „plača povzročitelj obremenitve“ in da je treba onesnaževanje zmanjšati pri viru.

UVOD

OKOLJSKO OZADJE

1. Skladno s Pogodbo Skupnost prispeva k ohranjanju, varstvu in izboljšanju kakovosti okolja na temelju previdnostnega načela in načel, da je treba delovati preventivno, da je treba okoljsko škodo prednostno odpravljati pri viru in da mora plačati povzročitelj obremenitve¹.

¹ Člen 174 prečiščene različice Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti (UL C 325, 24.12.2002, str. 1).

² Direktiva Sveta 91/271/EGS.

2. Odpadne vode in blato iz čistilnih naprav mestnih aglomeracij lahko vplivajo na kakovost evropskih jezer, rek, obalnih voda, tal in podtalnice. Najpomembnejši zakonodajni instrumenti EU na tem področju so:

³ Člen 14 Direktive 91/271/EGS.

⁴ Direktiva Sveta 86/278/EGS.

(a) direktiva o čiščenju komunalne vode², po kateri morajo države članice do 31. decembra 2000 ali do 31. decembra 2005, odvisno od velikosti aglomeracije, za vse aglomeracije zagotoviti kanalizacijske sisteme za komunalno odpadno vodo, ki bi morala iti skozi vsaj sekundarno, na občutljivih območjih pa tudi terciarno čiščenje. Cilj ustreznega čiščenja komunalnih voda je spremljanje in doseganje sprejemljivih ravni organskih in neorganskih onesnaževal, vključno s tistimi, ki lahko povzročajo evtrofikacijo bližnjih voda ali pomenijo tveganje za zdravje kopalcev v njih; direktiva predvideva tudi ponovno uporabo blata iz čistilnih naprav³;

⁵ Direktiva 2000/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta.

(b) direktiva o blatu iz čistilnih naprav⁴, ki določa pravila za vzorčenje in analizo blata in tal ter omejitve koncentracij in največjih letnih količin težkih kovin, ki se lahko vnesejo v tla. Njen namen je ureditev in spodbujanje takšne uporabe blata iz čistilnih naprav v kmetijstvu, ki ne bi škodovala rastlinju, živalim ali ljudem;

(c) okvirna direktiva o vodah⁵, ki zadeva varovanje in spremljanje kakovosti povodij in njihovih ekosistemov. Ta direktiva je zahtevala vzpostavitev sistemov razvrščanja in mreže za spremljanje do leta 2006, pripravo načrtov za upravljanje povodij v letu 2009 in praviloma doseganje okoljskih ciljev do leta 2015.

3. Postopek čiščenja odpadne vode in odlaganja blata je skupaj z ustreznimi razlagami na kratko predstavljen v diagramu z naslovom „Okolje čiščenja komunalne odpadne vode“ v **Prilogi**.
4. V skladu s šestim okoljskim akcijskim programom Skupnosti⁶ je upravljanje odpadne vode prednostna naloga EU v obdobju 2002–2012.

⁶ Sklep št. 1600/2002/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. julija 2002 o šestem okoljskem akcijskem programu Skupnosti (UL L 242, 10.9.2002, str. 1).

⁷ Člen 5 prečiščene različice Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti pravi: „le če in kolikor države članice ne morejo zadovoljivo doseči ciljev predlaganih ukrepov in jih torej zaradi obsega ali učinkov predlaganih ukrepov laže doseže Skupnost“.

UPRAVLJANJE IN SOFINANCIRANJE EU

5. Varstvo okolja je področje, kjer si države članice in Skupnost delijo pristojnost, zato mora biti vsak ukrep Skupnosti skladen z načelom subsidiarnosti⁷.
6. Direktive o okolju se uporabljajo po vsej Uniji. Za skladnost z njihovimi določbami so lahko potrebni investicijski projekti, ki se razlikujejo glede na stopnjo čiščenja odpadne vode, ki jo zahteva okoljsko stanje vodnih teles, v katere se izpuščajo odplake, in glede na vrsto potrebne opreme (črpališča, sušilnice blata itd.). Segajo lahko od manj kot 10 milijonov EUR za manjšo aglomeracijo do več kot 200 milijonov EUR za večje mestno središče, strošek na prebivalca pa se z velikostjo čistilne naprave zmanjšuje zaradi ekonomije obsega (glej **Okvir 1**).

OKVIR 1

PRIMERI SOFINANCIRANIH PROJEKTOV, KI JIH JE OBISKALO SODIŠČE

V Španiji je bil iz Kohezijskega sklada sofinanciran projekt za oskrbo štirih vasi z 10 000 prebivalci. Obsegal je komunalno čistilno napravo s sekundarnim in terciarnim čiščenjem, 18 kilometrov cevi in šest črpališč. Strošek projekta je bil 5,5 milijona EUR, donacija EU pa je znašala 4,3 milijona EUR.

Na Portugalskem je nova čistilna naprava, financirana iz Kohezijskega sklada, stala 22,8 milijona EUR. Zagotavljala naj bi sekundarno čiščenje in dezinfekcijo vode za 250 000 prebivalcev, prejela pa je donacijo EU v višini 19,4 milijona EUR.

V Grčiji je Kohezijski sklad sofinanciral precejšnjo nadgradnjo čistilne naprave za mesto s 3,7 milijona prebivalcev s preprostega primarnega na sekundarno in terciarno čiščenje. Strošek projekta je bil 202,2 milijona EUR, donacija EU pa je znašala 135,0 milijona EUR.

7. Stroški gradnje čistilnih naprav so upravičeni do pomoči iz strukturnih ukrepov. V regijah iz Cilja 1 lahko raven donacije doseže 85 %⁸. Finančna pomoč EU je v programskem obdobju 2000–2006 skupno znašala 10,6 milijarde EUR⁹, več kot 50 % odhodkov pa je bilo namenjenih štirim državam članicam (Španiji, Portugalski, Grčiji in Irski). Za programsko obdobje 2007–2013 je dodeljeno skupaj 13,9 milijarde EUR, od tega naj bi 12 novih držav članic EU prejelo 9,1 milijarde EUR.
 8. Pomembno vlogo pri odobritvi in spremljanju izvajanja projektov za čiščenje odpadne vode in blata iz njih imata dva generalna direktorata Evropske komisije: Generalni direktorat za okolje (GD ENV) in Generalni direktorat za regionalno politiko (GD REGIO).
 9. GD ENV je pristojen za okoljsko politiko EU na področju čiščenja odpadne vode. Spremljati mora delovanje čistilnih naprav, kar zadeva kakovost izpuščene vode in odlaganje blata iz njih, ter po potrebi uvesti postopke za ugotavljanje kršitev.
 10. GD REGIO je pristojen za proračun EU na področju regionalne politike po načelu deljenega upravljanja z državami članicami. Čistilne naprave se v okviru te politike sofinancirajo prek dveh finančnih instrumentov: Kohezijskega sklada in ESRR¹⁰.
 11. Komisija preuči vse vloge za projekte Kohezijskega sklada in velike projekte ESRR,¹¹ ki jih vložijo države članice, in preveri, ali so pravilno izpolnjene in skladne z direktivami EU. Komisija je v pomoč državam članicam pri oddajanju vlog za pomoč pripravila dokument „Vodnik po Kohezijskem skladu 2000–2006“. Vloga GD REGIO je preveriti kakovost posameznih projektov za financiranje, po potrebi v posvetu z drugimi generalnimi direktorati (zlasti GD ENV).
- ⁸ Cilj 1 spodbuja razvoj in strukturno prilagoditev regij, katerih razvoj zaostaja za povprečjem (BDP na prebivalca manjši od 75 % povprečja EU). Dve tretjini ukrepov strukturnih skladov sta se nanašali na Cilj 1, vključeval pa je skoraj 20 % vsega prebivalstva v Uniji. V programskem obdobju 2000–2006 je najvišja raven donacije v teh regijah znašala 75 % za projekte ESRR in 85 % za projekte Kohezijskega sklada.
- ⁹ Komisija nima podatkov za programsko obdobje 1994–1999, saj so bili podatki o ESRR za to obdobje na voljo samo na ravni držav članic.
- ¹⁰ Sofinanciranje čistilnih naprav je bilo odobreno tudi za države kandidatke po predpristopnem strukturnem instrumentu (ISPA). Ti projekti so bili ob pristopu preoblikovani v projekte Kohezijskega sklada.
- ¹¹ V programskem obdobju 1994–1999 so bili „veliki projekti“ opredeljeni kot „projekti, pri katerih skupni strošek, ki se upošteva pri določanju zneska pomoči Skupnosti, praviloma presega 25 milijonov ECU pri naložbah v infrastrukturo ali 15 milijonov ECU pri naložbah v proizvodne zmogljivosti“. V programskem obdobju 2000–2006 so bili kot „veliki projekti“ opredeljeni projekti „katerih skupni strošek, ki se upošteva pri določanju prispevka skladov, presega 50 milijonov EUR“. V obdobju 2007–2013 je prag za okoljske projekte 25 milijonov EUR.

- 12.** V sklepu o sofinanciranju projekta so določeni dodeljeni znesek in pogoji, ki morajo biti izpolnjeni. Ko so projekti Kohezijskega sklada dokončani, mora upravičenec, preden prejme preostanek zneska, predložiti končno poročilo z opisom izvedenega dela in začetno oceno o tem, ali so bili doseženi pričakovani rezultati¹². Za velike projekte ESRR uredba ne zahteva posebnih končnih poročil, ampak morajo poročila o operativnih programih, ki vsebujejo velike projekte, vsebovati posebno poglavje, v katerem so navedeni podatki o teh projektih.
- 13.** Pri drugih projektih ESRR je vloga Komisije omejena na oceno in odobritev operativnih programov in ne posameznih projektov.

¹² Uredba Sveta (ES) št. 1164/94 z dne 16. maja 1994 o ustanovitvi Kohezijskega sklada (UL L 130, 25.5.1994, str. 1), kakor je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 1265/1999 (UL L 161, 26.6.1999, str. 62).

¹³ V štirih obiskanih državah članicah je več kot 50 % potrebnih finančnih virov za izvajanje čiščenja komunalne vode zagotovila EU.

POKRITOST AGLOMERACIJ S ČIŠČENJEM ODPADNE VODE

- 14.** Pokritost mestnega prebivalstva s sekundarnimi in terciarnimi čistilnimi napravami se je precej povečala, delno tudi zaradi začetka veljavnosti direktive o čiščenju komunalne odpadne vode in pomembne finančne podpore EU¹³ (glej opredelitev v **Prilogi**). To je zlasti opazno v štirih državah članicah, ki so prejele več kot 50 % odhodkov EU za izvajanje čiščenja odpadne vode v programskem obdobju 2000–2006 (**tabeli 1 in 2**).

TABELA 1

SPREMEMBA ODSOTKA PREBIVALSTVA MESTNIH AGLOMERACIJ, OPREMLJENIH S ČISTILNIMI NAPRAVAMI S SEKUNDARNIM ČIŠČENJEM

Država članica	Začetek programskega obdobja 1994–1999	Konec programskega obdobja 2000–2006
Irska ¹	20 % (1994)	87 % (2006)
Španija ²	41 % (1995)	77 % (2005)
Portugalska ³	32 % (1994)	80 % (2006)
Grčija ⁴	< 20 % (1994)	85 % (2005)

- 1 Agencija za varstvo okolja (EPA) – Urad za izvajanje okoljske zakonodaje, Izpusti komunalne odpadne vode na Irskem – Poročili za leta 2002–2003 in 2004–2005. Podatke za leto 2006 je zagotovilo Ministrstvo za okolje, dediščino in lokalno upravo.
- 2 Podatki za leto 1995 so iz poročila, pripravljenega na podlagi člena 16 direktive o čiščenju komunalne odpadne vode, ki ga je Španija poslala Komisiji (oktobra 2004), za leto 2005 pa iz ocene Ministrstva za okolje.
- 3 Strateški načrt za vode in čiščenje odpadne vode (2007–2013).
- 4 Ocena Ministrstva za okolje – Osrednje agencije za vode.

TABELA 2

SPREMEMBA ODSOTKA PREBIVALSTVA MESTNIH AGLOMERACIJ NA OBČUTLJIVIH OBMOČJIH, OPREMLJENIH S ČISTILNIMI NAPRAVAMI S SEKUNDARNIM IN TERCIARNIM ČIŠČENJEM

Država članica	Začetek programskega obdobja 1994–1999 (1995) ¹	Konec programskega obdobja 2000–2006
Irska	2 %	8 % (2006) ²
Španija	3 %	84 % (2005) ³
Portugalska	0 %	63 % (2005) ⁴
Grčija	6 %	55 % (2006) ⁵

- 1 Okoljski podatki OECD (Zbornik 2006).
- 2 Za leto 2006 sta Agencija za varstvo okolja (EPA), za leto 2009 pa Ministrstvo za okolje ocenila, da se bo delež povečal na 80 %.
- 3 Ministrstvo za okolje.
- 4 Instituto da Água I. P. (INAG I. P.) je ocenil, da se bo delež leta 2008 povečal na 78 %.
- 5 Ministrstvo za okolje – Osrednja agencija za vode. Delež se je do leta 2007 povečal na 97 %.

OBSEG REVIZIJE IN REVIZIJSKI PRISTOP

- 15.** Glavni namen revizije je bil oceniti uspešnost porabe iz strukturnih ukrepov za čiščenje odpadne vode v programskih obdobjih 1994–1999 in 2000–2006.
- 16.** Sodišče je obravnavalo naslednja vprašanja:
- (a) Ali so čistilne naprave, ki jih sofinancira EU, dovolj učinkovite pri čiščenju odpadne vode?
 - (b) Ali se blato iz čistilnih naprav primerno uporablja?
 - (c) Ali Komisija opravlja svojo vlogo pri izbiri projektov, spremljanju rezultatov z analizo končnih poročil in pri spodbujanju okoljskih načel?
- 17.** Revizija je bila izvedena v Evropski komisiji in štirih državah članicah: v Španiji, na Portugalskem, v Grčiji in na Irskem. Skupni odhodki Skupnosti za projekte čiščenja odpadne vode v teh državah članicah so znašali 5,2 milijarde EUR v programskem obdobju 1994–1999 in 5,9 milijarde EUR v obdobju 2000–2006. Revizija je bila izvedena med majem 2007 in marcem 2008.
- 18.** Temeljila je na oceni uspešnosti vzorca 73 delujočih čistilnih naprav, sofinanciranih v obravnavanih programskih obdobjih.
- 19.** V Komisiji so bili preučeni postopki odobritve in spremljanja projektov ter spremljanja njihovega izvajanja. V državah članicah je Sodišče opravilo razgovore s predstavniki različnih lokalnih, regionalnih in nacionalnih organov, pristojnih za zasnovo, izbiro, obratovanje in spremljanje čistilnih naprav. V spremstvu neodvisnih strokovnjakov s področij obratovanja, vzdrževanja in nadziranja čistilnih naprav je obiskalo 26 projektov (**tabela 3**). Poleg tega je bila pregledana še dokumentacija o 47 čistilnih napravah. Da bi opredelili in primerjali merila uspešnosti in najboljše prakse na tem področju, je bil opravljen tudi pregled standardov nekaterih držav zunaj EU (ZDA, Švica, Kanada, Avstralija in Japonska).

TABELA 3

**ČISTILNE NAPRAVE, OBISKANE V OKVIRU REVIZIJE SODIŠČA:
PO LOKACIJI IN VIRU FINANCIRANJA**

	Kohezijski sklad	ESRR	Skupaj
Španija	5	1	6
Portugalska	5	1	6
Grčija	6	0	6
Irska	6	2	8
Skupaj	22	4	26

OPAŽANJA

ALI SO ČISTILNE NAPRAVE, KI JIH SOFINANCIRA EU, DOVOLJ UČINKOVITE PRI ČIŠČENJU ODPADNE VODE?

OZADJE

- 20.** Namen čiščenja gospodinjske in predhodno prečiščene tehnološke vode je zmanjšanje vsebnosti onesnaževal na sprejemljivo raven, ki jo lahko nato sprejemne vode varno sprejmejo. Kakovost odplak se spremlja z odvzemom vzorcev vode.

¹⁴Dve čistilni napravi sta obratovali s 35-odstotno zmogljivostjo, štiri s približno 40-odstotno, ena pa s 45-odstotno.

- 21.** Sodišče je preverilo:

- (a) ali čistilne naprave delujejo z ustrezno zmogljivostjo;
- (b) ali je kakovost odplak sprejemljiva;
- (c) ali se ustrezno spremlja uspešnost čistilnih naprav.

VEČINA ČISTILNIH NAPRAV JE OBRATOVALA Z USTREZNO ZMOGLJIVOSTJO, ...

- 22.** Od 26 obiskanih čistilnih naprav jih je 18 obratovalo z zadovoljivo zmogljivostjo in več kot 50-odstotnim izkoristkom. V teh primerih so bili gospodinjstva in industrijski uporabniki ustrezno priključeni na čistilno napravo.

... VENDAR SO ŠTEVILNE OBRATOVALE VELIKO POD SVOJO ZMOGLJIVOSTJO, ...

- 23.** Čistilne naprave, ki obratujejo z manj kot 50 % zmogljivosti, so premalo izkoriščene. V vzorcu Sodišča je tako obratovalo sedem čistilnih naprav, njihovo premajhno izkoriščenost pa je mogoče razložiti, kot sledi¹⁴:

- (a) šest od sedmih primerov premajhne izkoriščenosti je bilo posledica težav z dokončanjem omrežja, saj veliko gospodinjstev in industrijskih uporabnikov še vedno ni bilo priključenih na čistilne naprave, čeprav so te delovale pet let ali več. Zato vsa odpadna voda s teh območij ni bila očiščena;
- (b) sedma čistilna naprava je z manjšo zmogljivostjo od načrtovane delovala zaradi izgube lokalne industrije, kar je pripeljalo do velikega zmanjšanja količine odpadne vode.

¹⁵ V tabelah 1 in 2 v Prilogi I k Direktivi Sveta 91/271/EGS so določene zahteve za izpuste glede biološke potrebe po kisiku (BPK5), kemične potrebe po kisiku (KPK), skupnih neraztopljenih delcev (ND) za manj občutljiva območja, za občutljiva območja pa poleg tega še skupni fosfor (P) in/ali skupni dušik (N) (glej **Prilogo**).

... ENA PA JE IMELA NEZADOSTNO ZMOGLJIVOST

- 24.** Ena čistilna naprava je obratovala s polno zmogljivostjo zaradi nepričakovano hitre gospodarske rasti v regiji. Zato ob obisku Sodišča ni imela zadostne zmogljivosti za obdelavo vhodne odpadne vode. Njena širitev je predvidena v letih 2009–2010, kar pomeni, da do takrat ne more ustrezno prečistiti vse sprejete odpadne vode.

VELIKA VEČINA ČISTILNIH NAPRAV JE PROIZVAJALA ODPLAKE, KI IZPOLNJUJEJO ZAHTEVE EU

- 25.** Sodišče je ocenilo kakovost izpuščene vode iz 73 izbranih čistilnih naprav glede na zahteve direktive o čiščenju komunalne odpadne vode¹⁵. Direktiva je bila nato primerjana s predpisi v državah zunaj EU s podobno stopnjo gospodarskega in družbenega razvoja. V 64 primerih je kakovost izpuščene vode izpolnjevala zahteve EU, rezultati so povzeti v **tabeli 4**.

TABELA 4

USPEŠNOST ČISTILNIH NAPRAV V REVIDIRANEM VZORCU GLEDE NA ZAHTEVE EU ZA KAKOVOST ODPLAK

	Revidirane čistilne naprave	Zahteve EU očitno izpolnjene	Zahteve EU komaj izpolnjene	Zahteve EU neizpolnjene
Španija	19	9	7	3
Irska	18	12	5	1
Portugalska	18	8	6	4
Grčija	18	12	5	1
Skupaj	73	41	23	9
%	100 %	56,2 %	31,5 %	12,3 %

SLIKE 1-4

PRIMERI ČISTILNIH NAPRAV, KI IZPOLNJUJEJO ZAHTEVE EU

Slika 1: Čistilna naprava Psitalia, Grčija

Slika 2: Čistilna naprava Febros, Portugalska

Slika 3: Čistilna naprava León, Španija

Slika 4: Čistilna naprava Drogheda, Irska

26. Kot je razvidno iz **tabele 4**, kakovost izpuščene vode v devetih primerih ni izpolnjevala zahtev EU, opažene pa so bile naslednje težave:

- (a) tehnološka odpadna voda bi morala biti navadno predhodno prečiščena pred izpustom v komunalni kanalizacijski sistem, da bi se izognili težavam pri uspešnosti čistilne naprave. V štirih čistilnih napravah, ki niso izpolnjevale zahtev EU, so bile glavne težave posledica sprejemanja vode iz industrijskih virov, ki ni bila popolnoma predhodno prečiščena, v nekaterih primerih pa upravljavci niso bili seznanjeni s sestavo tehnološke odpadne vode, ki so jo sprejemali (glej **Okvir 2**);
- (b) nekatere čistilne naprave so upravljali lokalni organi, ki niso imeli primernih virov in strokovnega znanja ter mehanizmov za seznanjanje z najboljšo prakso;
- (c) v drugih primerih je bila slaba učinkovitost posledica neustreznega odstranjevanja hranil, ki povzročajo eutrofikacijo, zaradi pomanjkanja ustrezne opreme.

OKVIR 2

PRIMERI NEUSTREZNEGA PREDHODNEGA PREČIŠČENJA TEHNOLOŠKE ODPADNE VODE

V Španiji sta upravljavca dveh od treh čistilnih naprav, ki niso izpolnjevale standardov, v mesečnih poročilih o delu zapisala, da industrija v njihovo čistilno napravo odvaja neprečiščeno odpadno vodo, kar negativno vpliva na uspešnost delovanja. V eni od teh dveh je 74 od 93 samopreverjanj v letu 2006 za več kot 100 % odstopalo od omejitev iz direktive o čiščenju komunalne odpadne vode.

Na Portugalskem je v dveh od štirih čistilnih naprav, ki niso izpolnjevale zahtev EU, industrija vode odvajala neposredno v komunalni kanalizacijski sistem brez ustreznega predhodnega čiščenja. Upravljavca sta bila s tem seznanjena, poleg tega je bilo to omenjeno v poročilih neodvisnega organa za spremljanje uspešnosti čistilnih naprav.

SPREMLJANJE KAKOVOSTI ODPLAK: NA SPLOŠNO SPREJEMLJIVI PODATKI O USPEŠNOSTI, VENDAR TUDI NEKAJ MOŽNOSTI ZA IZBOLJŠAVE

- 27.** Samopreverjanja, ki jih je izvajal upravljavec, so bila v 26 obiskanih čistilnih napravah na splošno skladna s standardi direktive o čiščenju komunalne odpadne vode tako glede pogostosti kot uporabljenih metod vzorčenja. Vendar so bile zlasti v manjših čistilnih napravah ugotovljene nekatere slabosti:

¹⁶ Priloga I.D k Direktivi 91/271/EGS.

¹⁷ Direktivi 86/278/EGS in 91/271/EGS.

- (a) v enem primeru samopreverjanja niso bila dovolj pogosta (leta 2006 jih je bilo izvedenih pet namesto zahtevanih 12);
- (b) v treh primerih uporabljena metoda vzorčenja ni bila v skladu z direktivo (uporabljen je bil enkratni odvzem, čeprav direktiva določa 24-urni odvzem združenih ali pretočno sorazmernih vzorcev).

- 28.** Med revizijo je bilo opaženih več dobrih praks, ki so se izvajale poleg zahtev direktive:

- (a) upravljavci čistilnih naprav z zmogljivostjo več kot 50 000 PE so izvajali več kot 24 samopreverjanj, ki jih zahteva direktiva¹⁶. V 14 od obiskanih naprav se je število letno odvzetih vzorcev gibalo med 38 in 365;
- (b) tri od štirih obiskanih držav članic imajo vzpostavljen sistem dovoljenj za izpuste, ki določa zahteve za odpadno vodo iz vsake čistilne naprave (čeprav so nekatere od obiskanih čistilnih naprav v teh državah članicah delovale s poteklimi dovoljenji ali brez njih). Četrta država članica je sistem izdajanja dovoljenj uvedla v letu 2008.

ALI SE BLATO IZ ČISTILNIH NAPRAV PRIMERNO UPORABLJA?

OZADJE

- 29.** Pri čiščenju odpadne vode se izpuščajo odplake in nastaja blato. EU spodbuja njegovo uporabo za gnojilo¹⁷, saj je obdelano blato iz čistilnih naprav bogat vir fosforja, dušika in kalija. Taka uporaba blata je za kmeta gospodarsko smiselna, saj je dober način uporabe razpoložljivih virov, hkrati pa koristi tlom. Vendar lahko blato iz čistilnih naprav vsebuje tudi škodljiva onesnaževala, ki ne smejo preseči sprejemljive ravni, da se blato lahko varno uporablja ali odlaga.

30. Sodišče je preverilo:

¹⁸ Direktiva Sveta 75/442/EGS z dne 15. julija 1975 o odpadkih (UL L 194, 25.7.1975, str. 39).

- (a) ali se blato varno odlaga, saj EU spodbuja¹⁸ njegovo varno ponovno uporabo v kmetijstvu in pridobivanje energije s sežiganjem, pri čemer je odlaganje na komunalnih odlagališčih sprejemljivo, čeprav velja za najmanj trajnosten način;
- (b) ali pri uporabi v kmetijstvu blato in tla vsebujeta varne ravni nekaterih nevarnih snovi;
- (c) ali spremljanje v delujočih čistilnih napravah in državah članicah zagotavlja ustrezno jamstvo, da se blato iz čistilnih naprav varno odlaga.

DVE TRETJINI REVIDIRANIH ČISTILNIH NAPRAV STA BLATO ODLAGALI V SKLADU S PRIPOROČENIMI PRAKSAMI EU

- 31.** Od 73 čistilnih naprav v revidiranem vzorcu se je 47 od tistih, ki se držijo priporočenih načinov ponovne uporabe EU, odločilo za kmetijstvo, ena pa za proizvodnjo energije s sežiganjem (glej **tabelo 5**).

TABELA 5

ODLAGANJE BLATA IZ ČISTILNIH NAPRAV, KI GA PROIZVAJAJO ČISTILNE NAPRAVE V REVIDIRANEM VZORCU

	Načini ponovne uporabe, ki jih priporoča EU		Načini brez ponovne uporabe			Skupaj
	Uporaba na zemljiščih	Sežiganje	Komunalna odlagališča	Čistilna naprava – na kraju samem	Drugo	
Španija	16	0	2	0	1	19
Irska	17	0	1	0	0	18
Portugalska	14	0	1	3	0	18
Grčija	0	1	14	2	1	18
Skupaj	47	1	18	5	2	73

32. Preostalih 25 čistilnih naprav se za ponovno uporabo ni odločilo iz različnih razlogov:

- (a) čeprav v Grčiji pravkar pripravljajo nacionalni načrt za odlaganje blata iz čistilnih naprav, pa v času revizije ni bil oblikovan noben nacionalni niti regionalni načrt in 14 od 18 revidiranih grških čistilnih naprav je blato odlagalo na komunalnih odlagališčih;
- (b) v Grčiji in na Portugalskem nekatere, zlasti občinske, čistilne naprave nimajo izvedljive strategije za odlaganje blata. Tako ga skladiščijo na kraju samem, v enem primeru pa odlagajo v opuščem rudniku. Ena velika čistilna naprava v Grčiji ni imela veljavne pogodbe za odlaganje blata, zato so vsako leto 13 450 ton blata skladiščili na kraju samem (*slika 6*).

SLIKI 5-6

PRIMERI ODLAGANJA BLATA IZ ČISTILNIH NAPRAV

Slika 5: Praksa ponovne uporabe na kmetijskih zemljiščih, ki jo spodbuja EU

Slika 6: Neustrezna praksa: skladiščenje na kraju samem v obiskani čistilni napravi

- 33.** Pregled podatkov o odlaganju blata iz čistilnih naprav, ki ga je opravilo Sodišče, je za obiskane države članice pokazal precejšnje povečanje njegove ponovne uporabe, ki jo spodbuja EU (**tabela 6** in **Okvir 3**).

TABELA 6

SPREMEMBA DELEŽA (V ODSOTOKIH) PONOVNE UPORABE BLATA IZ ČISTILNIH NAPRAV V SKLADU S PRIPOROČENIMI PRAKSAMI EU¹

Država članica	Začetek programskega obdobja 1994–1999	Konec programskega obdobja 2000–2006	Način ponovne uporabe
Irska	12 % / 15 % (1994)	76 % / 83 % (2005)	kmetijstvo/vsa zemljišča
Španija	46 % (1997)	66 % (2003)	kmetijstvo
Portugalska	30 % (1995)	42 % (2005)	kmetijstvo
Grčija	0 % (1997)	0 % (2005) / 50 % (sredi 2007) ²	energija (sežiganje)

¹ Poročila o blatu iz čistilnih naprav, ki jih države članice pripravljajo v skladu s členom 17 direktive o blatu iz čistilnih naprav.

² Ocena. Ministrstvo za okolje.

OKVIR 3

PRIMER, KAKO JE ENA DRŽAVA ČLANICA SPODBUJALA PRIPOROČENO PRAKSO EU

Uspešnost Irske je bilo mogoče delno pripisati njenemu izvajanju direktive o blatu iz čistilnih naprav tako, da je pripravila in uporabljala smernice, v katerih je bila opredeljena najboljša praksa za obdelavo in odlaganje blata iz čistilnih naprav. Ena smernica je bila usmerjena na pripravo učinkovitih načrtov za ravnanje z blatom za lokalne organe, dve pa sta obravnavali varno odlaganje blata na kmetijskih zemljiščih, skupaj z zahtevo za uporabo načrta za ravnanje s hranili za vsakega kmeta.

ZADOVOLJIVI REZULTATI GLEDE NA ZAHTEVE DIREKTIVE O BLATU IZ ČISTILNIH NAPRAV

- 34.** V na terenu revidiranih čistilnih napravah v treh državah članicah, ki blato uporabljajo na zemljiščih, so bili rezultati laboratorijskih preizkusov o koncentraciji težkih kovin v blatu iz čistilnih naprav in tleh pred uporabo blata skladni z največjimi dovoljenimi omejitvami iz direktive o blatu iz čistilnih naprav. Preverjena je bila tudi vsebnost drugih spojin, kot so poliklorirani bifenili (PCB), čeprav tega direktiva ne zahteva (glej **Okvir 4**).

MOREBITNA REVIZIJA DIREKTIVE

- 35.** Čeprav je Sodišče ugotovilo, da so bile zahteve direktive o blatu iz čistilnih naprav zadovoljivo izpolnjene, pa zdajšnja direktiva, ki je bila sprejeta leta 1986, ne upošteva poznejšega napredka v tehnikah in metodah obdelave in odlaganja blata. Tako denimo ne zahteva preizkusov na organska onesnaževala, kot so PCB, ali patogene, kot je *E. coli*, čeprav nekatere države članice EU določajo stopnje najvišje dopustne koncentracije organskih onesnaževal v nacionalnih predpisih, nekatere države zunaj EU pa so določile standarde, s katerimi želijo zmanjšati škodljive posledice patogenov v blatu. Poleg tega direktiva ne omenja drugih pogostih načinov uporabe na zemljiščih, denimo v gozdarstvu.

OKVIR 4

PRIMERI PREVERJANJA VSEBNOSTI DRUGIH SPOJIN V BLATU IZ ČISTILNIH NAPRAV

Na Irskem so tri od osmih obiskanih čistilnih naprav redno preverjale prisotnost fluora, arzena, selena in magnezija. Nekatere čistilne naprave so preverjale tudi prisotnost policikličnih aromatskih ogljikovodikov (PAO) in polikloriranih bifenilov (PCB).

Na Portugalskem je treba od leta 2006 v blatu iz čistilnih naprav, ki sprejemajo tehnološko vodo, preverjati prisotnost organskih spojin in dioksinov. To se izvaja v štirih od šestih obiskanih čistilnih naprav.

- 36.** Če se bo sprememba zdela potrebna, je zelo verjetno, da bodo nove mejne vrednosti za različne snovi strožje kot v zdajšnji direktivi. Vendar pa bi ob upoštevanju raziskav, izvedenih po sprejetju direktive v letu 1986, revizija v drugih primerih pomenila priložnost za sprostitev nekaterih omejitev, ki so v preteklosti veljale za previdnostne. Morda bi bilo treba pripraviti tudi preizkuse za onesnaževala, ki jih zdajšnja direktiva ne navaja.

SPREMLJANJE ODLAGANJA BLATA: NEKAJ MOŽNOSTI ZA IZBOLJŠAVE V DELUJOČIH ČISTILNIH NAPRAVAH IN ORGANIH DRŽAV ČLANIC ZA SPREMLJANJE

- 37.** Pregled preizkušanja in evidentiranja kakovosti blata v delujočih čistilnih napravah v vzorcu, ki ga je opravilo Sodišče, je pokazal, da sta bili pogostnost vzorčenja in izbira načina vzorčenja blata na splošno v skladu z direktivo o blatu iz čistilnih naprav, čeprav so bile opažene nekatere slabosti glede števila izvedenih preizkusov.
- 38.** Sodišče je v državah članicah ugotovilo:
- (a) da odgovorni organi za spremljanje blata iz čistilnih naprav na različnih ravneh pogosto niso mogli navesti količine proizvedenega blata, njegove vsebine ali načina odlaganja;
 - (b) da ni bilo pregleda nad celotnim stanjem vsake čistilne naprave, ker so bile za ločeno spremljanje blata za kmetijske in nekmetijske namene včasih pristojne različne enote.

ALI KOMISIJA IZVAJA SVOJO VLOGO?

OZADJE

- 39.** Pri odobravanju in spremljanju izvajanja projektov čistilnih naprav za odpadno vodo, ki jih sofinancira EU, sodelujeta dva generalna direktorata Evropske komisije: GD REGIO in GD ENV. Pri velikih projektih Kohezijskega sklada in ESRR se vloga Komisije pri presoji vlog za subvencije in postopku odločanja nanaša na posamične projekte, medtem ko pri manjših projektih ESRR ukrepa na ravni operativnega programa (odstavki 8 do 13).

- 40.** Sodišče je preučilo, ali Komisija pri velikih projektih iz Kohezijskega sklada in ESRR:
- (a) dosledno preverja okoljske informacije v vlogah za subvencije;
 - (b) pregleduje rezultate odobrenih projektov pred izplačilom preostanka subvencije;
 - (c) zagotavlja, da države članice uporabljajo okoljski načeli EU, da je treba onesnaževanje zmanjšati pri viru in da plača povzročitelj obremenitve.

POTREBA PO DOSLEDNOSTI PRI PREGLEDU PROJEKTA

- 41.** Da bi Komisija zagotovila enakopravno obravnavo vseh vlog za subvencije in upoštevanje vseh vidikov vlog, je nujen ustrezen okvir, ki vključuje notranje smernice in kontrolne sezname in se sistematično uporablja. Sodišče je med revizijo opazilo pomanjkanje takih smernic in kontrolnih seznamov.
- 42.** Komisijin Vodnik po Kohezijskem skladu za obdobje 2000–2006 je določal nekatere bistvene dokumente in informacije, ki jih je treba priložiti vlogam za subvencije. Vlogam, ki jih je revidiralo Sodišče, take informacije niso bile vedno priložene, kar bi bilo mogoče preprečiti z uporabo kontrolnih seznamov.
- 43.** Pri pregledu 22 čistilnih naprav, obiskanih na kraju samem, sofinanciranih iz Kohezijskega sklada, je Sodišče ugotovilo:
- (a) čeprav skoraj vse vloge in sklepi Komisije vključujejo cilje glede kakovosti izpuščene vode in količine odpadne vode, ki jo je treba očistiti, vsebujejo le malo informacij o načinu odlaganja blata iz čistilnih naprav (navaja jih samo osem vlog za pomoč in šest sklepov o dodelitvi) ali kakovosti blata (navajajo jo samo dve vlogi za pomoč in en sklep o dodelitvi);
 - (b) odsotnost količinsko opredeljenih kazalnikov uspešnosti glede kakovosti sprejete vode v skoraj vseh zahtevkih za pomoč in ustreznih sklepih Komisije (to so potrdile tudi ugotovitve naknadnega vrednotenja, ki ga je izvedla Komisija).

44. Sodišče je dejansko ugotovilo, da lahko pomanjkljive vloge za pomoč, zlasti z vidika pričakovanih učinkov in kazalnikov¹⁹, vplivajo na ocenjevanje, ali so projekti dosegli svoje cilje.

45. S strožjim pregledom vlog za projekte bi bilo mogoče ugotoviti in rešiti nekatere težave, ugotovljene med revizijo:

(a) neustrezno kakovost čistilnih naprav na občutljivih območjih zaradi pomanjkanja primerne opreme za odstranjevanje hranil (odstavek 26);

(b) neustrezno odlaganje blata, pri čemer ga nekatere velike čistilne naprave skladiščijo na kraju samem (odstavek 32).

¹⁹ Zadnje primere je Računsko sodišče obravnavalo v svojem posebnem poročilu št. 1/2008 o procesu obravnavanja vlog in vrednotenja v zvezi z velikimi naložbenimi projekti iz programskih obdobj 1994–1999 in 2000–2006 (UL C 81, 1.4.2008, str. 1).

POTREBA PO BOLJŠEM SPREMLJANJU REZULTATOV

46. Pred izplačilom preostanka donacije za projekte Kohezijskega sklada je treba Komisiji predložiti končno poročilo, ki vsebuje predvsem oceno tega, ali so bili predvideni rezultati doseženi. Če se končno poročilo Komisiji ne pošlje v 18 mesecih od končnega datuma v sklepu o dodelitvi, naj bi se v skladu z ustrezno zakonodajo EU preostalo izplačilo preklicalo.

47. V reviziji končnih poročil 22 čistilnih naprav, sofinanciranih iz Kohezijskega sklada, ki jih je obiskalo Sodišče, je bilo ugotovljeno, da je samo šest končnih poročil vsebovalo podatke o kakovosti izpuščene vode, samo eno podatke o izmerjenem izboljšanju kakovosti vode in samo tri način odlaganja blata.

48. Sodišče je prišlo do zaključka, da Komisija končnih poročil ne more ustrezno oceniti brez osnovnih in bistvenih informacij, navedenih v odstavku 47. Glede na takšno pomanjkanje informacij bo preostalo izplačilo zadržano ali preklicano samo, če se poročilo ne predloži, ne pa tudi glede na oceno, ali so bili pričakovani rezultati dejansko doseženi.

OKOLJSKI NAČELI EU JE TREBA BOLJ UPOŠTEVATI

- 49.** Za ohranjanje dobrega ekološkega stanja voda²⁰ ni nujno samo zadovoljivo čiščenje odpadne vode na ravni posamezne čistilne naprave, temveč tudi uporaba okoljskih načel EU, da je treba onesnaževanje zmanjšati pri viru in da naj plača povzročitelj obremenitve.
- 50.** Poročilo Komisije trdi²¹, da sta dva glavna vzroka eutrofikacije sladke vode zaradi mestnih aglomeracij pralna sredstva, ki vsebujejo fosfate, in človeški presnovki. Zaradi zaskrbljenosti glede prispevka pralnih sredstev, ki vsebujejo fosfate, je večina držav članic prešla na pralna sredstva brez fosfatov.
- 51.** Druga poročila²² ugotavljajo, da terciarno čiščenje samo po sebi morda ni dovolj za preprečevanje eutrofikacije, če ni odmika od detergentov, ki vsebujejo fosfate.
- 52.** Komisija je preučila morebitne okoljske koristi za države članice, ki bi jih prinesel tak odmik od detergentov, ki vsebujejo fosfate, in ugotovila, da bi 24 od 25²³ obravnavanih držav imelo od tega različno korist²⁴. Med upoštevanimi dejavniki za vsako državo članico so bili letna poraba fosfatov v detergentih, zagotavljanje terciarnega čiščenja vode in stopnja zaskrbljenosti zaradi eutrofikacije.
- 53.** Komisija je priznala potrebo po ustreznih ukrepih in v poročilu iz odstavka 50 navedla, da bi bil sklep o omejitvah fosfatov v detergentih sprejet, če bi bil upravičen, in če bi se to zdelo primerno, bi sledili presoja vpliva in morebitna predstavitev zakonodajnega predloga.
- 54.** V zvezi z načelom, da plača povzročitelj obremenitve, okvirna direktiva o vodah do leta 2010 zahteva sprejetje cenovne politike za vodo ter določa spodbude za gospodarno rabo vodnih virov in povračilo stroškov.

²⁰ Dobro ekološko stanje je opredeljeno v okvirni direktivi o vodah na podlagi treh skupin elementov: bioloških, hidromorfoloških in fizikalno-kemijskih elementov kakovosti (člen 2 in Priloga V).

²¹ Poročilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu v skladu s členom 16 Uredbe (ES) št. 648/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. marca 2004 o detergentih glede uporabe fosfatov / COM(2007) 234 konč. – Bruselj, 4. maja 2007.

²² Direktorat za okolje EU – Končno poročilo o fosfatih in alternativnih sestavinah detergentov / WRc Sklic: UC 4011 / junij 2002, strani 120, 121 in 125, poročilo Globalnega sklada za okolje pri Programu ZN za razvoj (UNDP/GEF) o Donavi in projekt MARE/HELCOM o območju Baltskega morja.

²³ Bolgarija in Romunija v tej študiji nista bili upoštevani.

²⁴ Po poročanju Komisije sta dve od držav, ki so prejele velike zneske pomoči EU v podporo naložbam v čiščenje odpadnih voda in so bile med to revizijo obiskane, imeli manj kot 50 % pralnih sredstev brez fosfatov.

- 55.** Pri presoji vlog za subvencijo mora Komisija preveriti skladnost z načelom, da plača povzročitelj obremenitve, kar lahko vpliva na dodeljeno stopnjo pomoči²⁵. Vendar pa niso določena konkretna merila za ocenjevanje zneskov pristojbin, predlaganih v vlogi. Sodišče je ugotovilo, da zneski pristojbin niso bili nikoli vključeni v sklep o subvenciji, pogosto pa tudi ne v končna poročila, zato je bila ocena finančne vzdržnosti otežena.
- 56.** Pregled pristojbin v obiskanih čistilnih napravah, ki ga je opravilo Sodišče, je pokazal, da so te na splošno prenizke, da bi pokrile obratovalne stroške (glej **Okvir 5**).

²⁵ EK GD REGIO, Vodnik po postopkih Kohezijskega sklada 2000–2006 (različica 2006–2009) – stran 21.

OKVIR 5

PRIMERI PRISTOJBIN V OBISKANIH ČISTILNIH NAPRAVAH

Pristojbine obiskanih čistilnih naprav v Španiji, na Portugalskem in v Grčiji se zelo razlikujejo (npr. za količino vode nad 20 m³ od 0,079 EUR/m³ do 1,17 EUR/m³).

Irska gospodinjstvom vodarine in kanalščine ne zaračunava neposredno, zaračunava pa komercialnim in industrijskim uporabnikom vode in komunalnih storitev.

ZAKLJUČKI IN PRIPOROČILA

- 57.** Sodišče je prišlo do zaključka, da so strukturni ukrepi na splošno prispevali k izboljšanju čiščenja odpadne vode v štirih revidiranih državah članicah.

ČIŠČENJE ODPADNE VODE

- 58.** Kar zadeva uspešnost čistilnih naprav za odpadno vodo, je Sodišče ugotovilo, da čistilne naprave, sofinancirane iz strukturnih ukrepov, na splošno obratujejo z ustrezno uspešnostjo (odstavka 22 in 25).

- 59.** Vendar:

- (a) je sedem od 26 čistilnih naprav delovalo pod svojo zmogljivostjo, kar je bilo v šestih primerih posledica tega, da nanje niso bili priključeni vsi možni gospodinjstvi in industrijski porabniki, v enem pa izgube lokalne industrije (odstavka 23 in 24);
- (b) kakovost odplak ni izpopolnjevala zahtev EU v devetih od 73 primerov zaradi neustrezno predhodno prečiščene tehnološke odpadne vode, ki se izpušča v kanalizacijsko omrežje, zaradi pomanjkanja strokovnega znanja pri nekaterih lokalnih organih in pomanjkanja primerne opreme ali tehnologije na občutljivih območjih (odstavek 26).

- 60.**

SODIŠČE ZATO PRIPOROČA, DA:

- (a) države članice zagotovijo, da se dovolj razmisli o priključitvi novih čistilnih naprav na kanalizacijsko omrežje;
- (b) države članice večjo pozornost namenijo ustreznemu predhodnemu prečiščenju tehnološke odpadne vode in spodbujajo izmenjavo najboljših praks med upravljavci, da bi izboljšale kakovost odpadne vode.

OBDELAVA IN ODLAGANJE BLATA IZ ČISTILNIH NAPRAV

61. Kar zadeva obdelavo in odlaganje blata iz čistilnih naprav, je Sodišče ugotovilo, da dve tretjini čistilnih naprav, sofinanciranih iz strukturnih ukrepov, blato, ki nastaja pri čiščenju odpadne vode, znova uporablja skladno s priporočenimi načini v direktivah EU, večina najraje na kmetijskih zemljiščih (odstavek 31).

62. Vendar:

- (a) so bili v 25 od 73 čistilnih naprav odkriti netrajnostni načini brez ponovne uporabe, kot je skladiščenje na kraju samem (odstavek 32);
- (b) v treh od štirih držav članic pristojni organi za nekatere čistilne naprave niso mogli navesti količine proizvedenega blata, njegove vsebine ali načina odlaganja (odstavek 38);
- (c) v zakonodaji EU ni bil upoštevan tehnični napredek pri obdelavi in odlaganju blata po letu 1986, čeprav je Sodišče ugotovilo, da so bile zahteve direktive o blatu iz čistilnih naprav izpolnjene, in čeprav nekatere države članice uporabljajo strožje standarde (odstavka 35 in 36).

63.

SODIŠČE ZATO PRIPOROČA:

- (a) pred predložitvijo projekta v sofinanciranje bi morale države članice zagotoviti, da imajo komunalne čistilne naprave strategijo za odlaganje blata iz čistilnih naprav;
- (b) države članice bi morale zagotoviti, da njihove zbirke podatkov o blatu iz čistilnih naprav za vsako čistilno napravo vsebujejo informacije o količini proizvedenega blata, njegovi vsebini in načinu odlaganja;
- (c) Komisija bi morala premisliti, ali je zdaj pravi čas za spremembo direktive o blatu iz čistilnih naprav. Pri morebitni spremembi direktive bi bilo treba upoštevati vse stroške in koristi novih ukrepov ter potrebo po ohranitvi uravnoveženosti z drugimi politikami EU.

USPEŠNOST VLOGE KOMISIJE

64. Kar zadeva vlogo Komisije pri odobritvi in spremljanju izvajanja projektov Kohezijskega sklada in velikih projektov ESRR, je Sodišče ugotovilo naslednje bistvene slabosti:

- (a) Komisija je odobrila projekte, pri katerih vloge za pomoč niso vsebovale bistvenih informacij, kakor zahteva Vodnik po Kohezij-skem skladu (npr. ciljev glede uspešnosti pri odlaganju blata in kakovosti sprejemnih voda). S takimi informacijami je lažje oceniti dosežene rezultate, ki se vključijo v končno poročilo o projektu (odstavki 41 do 45);
- (b) končna poročila o posameznih projektih Kohezijskega sklada pogosto ne zajemajo rezultatov glede kakovosti izpuščene vode, sprejemnih voda ter kakovosti in načina odlaganja blata iz čistilnih naprav. Brez takih informacij Komisija ne more izdelati potrebne ocene končnih poročil pred izplačilom preostanka sredstev (odstavki 46 do 48).

65. Kar zadeva pozornost, ki jo Komisija namenja okoljskima načeloma EU, je Sodišče ugotovilo naslednje:

- (a) več študij je pokazalo možne koristi za okolje, ki bi jih prinesel prehod na detergente brez fosfatov. Presoja tega vprašanja bi morala biti še naprej uravnotežena, s primerno zastopanostjo analize stroškov in koristi (odstavki 50 do 53);
- (b) Komisija ni vedno dovolj upoštevala načela, da plača povzročitelj obremenitve, saj je Sodišče pri reviziji ugotovilo, da so bile določene pristojbine na splošno prenizke, da bi pokrile obratovalne stroške. Poleg tega zneski pristojbin pogosto niso bili vključeni v končna poročila, tako da je bilo težko oceniti finančno vzdržnost (odstavki 54 do 56).

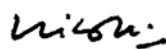
66.

SODIŠČE ZATO KOMISIJI PRIPOROČA, DA:

- (a) zahteva, da se v vloge za subvencije vključijo informacije, ki omogočajo določitev ciljev uspešnosti na ključnih področjih, kot so kakovost izpuščene vode, kakovost sprejemnih voda, količina odpadne vode za čiščenje in načrtovani način odlaganja blata, nato pa se v postopku ocenjevanja projekta sistematično preverjajo. To bi olajšali z uvedbo ustreznih notranjih smernic in kontrolnih seznamov, ki bi jih uporabljali uslužbenci, pristojni za projekte;
- (b) države članice spodbuja, da ocenijo doseganje pričakovanih rezultatov na ravni projekta, kot so bili predvideni v vlogi za pomoč, ter pri tem opaza, da se za obdobje 2007–2013 ne zahteva nobeno končno poročilo, ki bi moralo biti predloženo Komisiji v zvezi s projekti Kohezijskega sklada in velikimi projekti ESRR;
- (c) oceni, ali je še večji odmik od detergentov, ki vsebujejo fosfate, upravičen na podlagi stroškov in koristi za državljane EU;
- (d) zagotovi, da se ob odobritvi vlog obravnava finančna vzdržnost projektov za čistilne naprave, pri tem pa upoštevajo ustrezni podatki, kot so predlagane pristojbine.

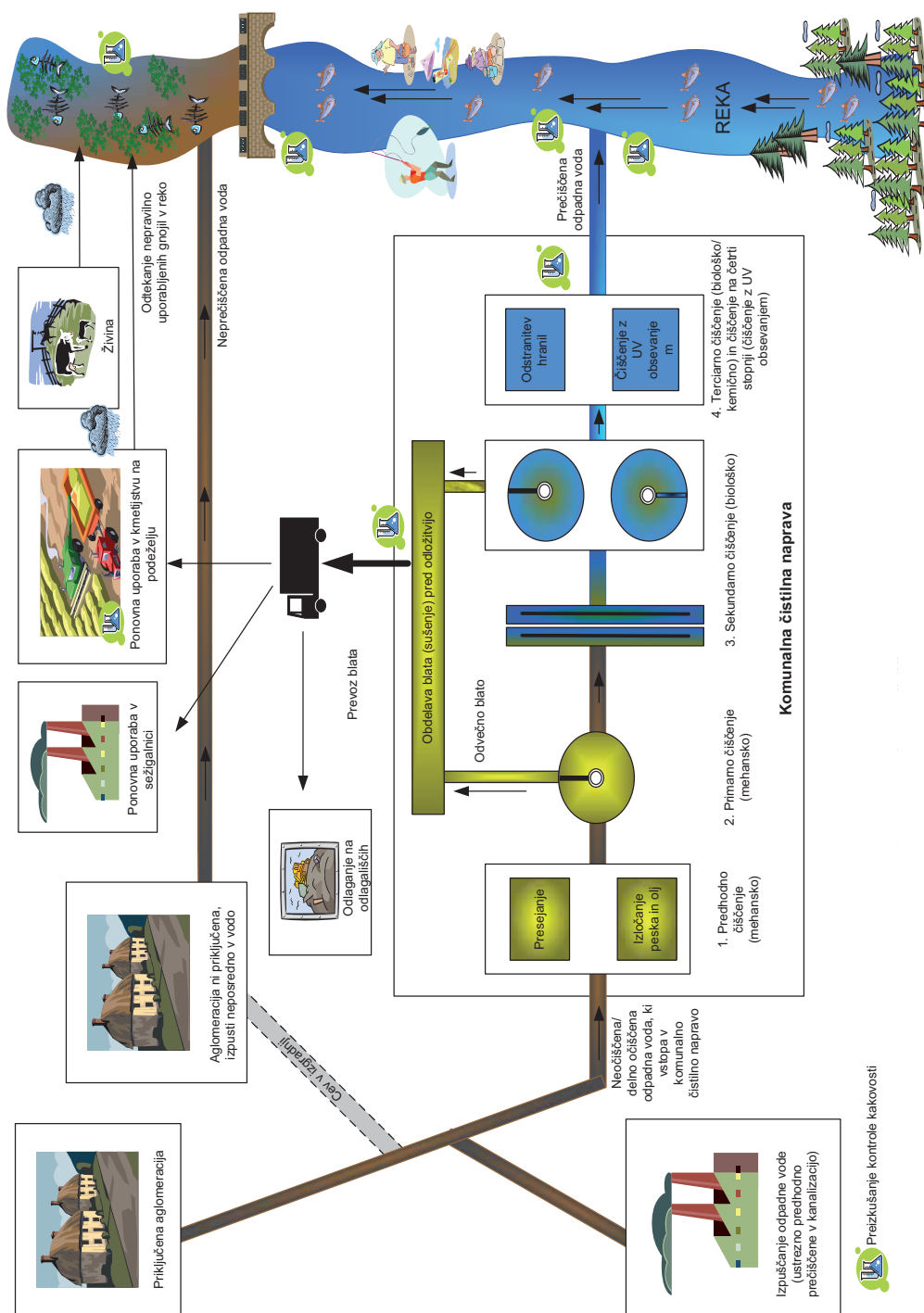
To poročilo je sprejelo Računsko sodišče v Luxembourg na svojem zasedanju dne 18. in 19. marca 2009.

Za Računsko sodišče

Vítor Manuel da Silva Caldeira
Predsednik

OKOLJE ČIŠČENJA KOMUNALNE ODPADNE VODE

DODATNE OPOMBE K DIAGRAMU

RAZLIČNE STOPNJE ČIŠČENJA ODPADNE VODE IN ODPLAK

Odpadna voda se zbira s kanalizacijo in prečrpa v komunalno čistilno napravo, kjer gre skozi več faz čiščenja, preden se izpusti v vodotoke povodja.

Predhodno čiščenje odpadne vode

V tej mehanski fazi se s prestrezanjem odstranijo največji delci odpadkov (npr. papir, plastika ...), z drugimi postopki pa tudi pesek in olja.

Primarno čiščenje odpadne vode

V tej mehanski fazi se iz odpadne vode izločijo večji delci odplak, ki se posedejo na dno rezervoarja. Ti delci se nato postrgajo in kot blato odvedejo v nadaljnje čiščenje in ponovno uporabo.

Sekundarno čiščenje odpadne vode

V tej biološki fazi se iz odpadne vode prečistijo biološko razgradljiva organska onesnaževala, merjena v koncentracijah BPK5, KPK in ND (glej Parametri kakovosti).

Najpogostejši način sekundarnega čiščenja je z mikroorganizmi, ki razgradijo in porabljajo biološko razgradljive sestavine blata. Tako se, podobno kot v primarni fazi, izloči in nabira blato.

Terciarno čiščenje odpadne vode

Biološka/kemična faza, ki se po potrebi uporablja za zmanjšanje stopnje koncentracije hranil v očiščeni odpadni vodi pred izpustom v vodotoke porečja, v katerih obstaja nevarnost eutrofikacije.

Evtrofikacija je posledica nebrzdane rasti alg zaradi hranil, zaradi česar se zmanjša stopnja kisika v vodi, to pa pripelje do izginotja prvotnih morskih rastlin, rib in drugih vodnih živali.

Najpomembnejši hranili, ki jo povzročata, sta fosfor (v sladki vodi) in dušik (v slani vodi).

Čiščenje odpadne vode četrte stopnje

Ta faza z obsevanjem se uporablja, kjer je to potrebno, za uničevanje bakterij (*E. coli*), škodljivih za ljudi, ki uporabljajo bližnje vodotoke, navadno za kopanje. Pri tej vrsti čiščenja se že obdelane odplake dezinficirajo z ultravijolično svetlobo.

Obdelava blata iz čistilnih naprav

Blato iz čistilnih naprav se pred odlaganjem navadno dehidrira na 20-odstotno vsebnost vode, t. i. biološko blato, lahko pa celo na 1-odstotno vsebnost vode, v obliki suhih peletov.

Obe obliki se lahko znova uporabita na zemljiščih, če seveda niso presežene stopnje onesnaževal. Poleg tega se peleti lahko uporabijo v kurilnih napravah za proizvodnjo energije.

V skladu z direktivo o blatu iz čistilnih naprav je potrebno tudi redno testiranje kmetijskih zemljišč na sprejemljive koncentracije težkih kovin pred uporabo blata iz čistilnih naprav.

PARAMETRI KONTROLE KAKOVOSTI, DOLOČENI Z DIREKTIVAMI EU

Očiščena odpadna voda (Direktiva o čiščenju komunalne odpadne vode)

Preden se očiščena odpadna voda iz komunalne čistilne naprave izpusti v sprejemne vodotoke porečja, se preverijo naslednji parametri:

Biokemijska potreba po kisiku (BPK)

Količina kisika, ki jo porabijo mikroorganizmi, da odstranijo biološko razgradljive organske in mineralne snovi v vodi. BPK5 se navadno uporablja za merjenje porabe kisika v mg O₂/l po 5 dneh. Čim višja je vrednost BPK5, tem večja je potreba mikroorganizmov po kisiku in tem večja je onesnaženost.

Kemijska potreba po kisiku (KPK)

Količina kisika, ki se porabi za kemično oksidacijo organskih in mineralnih snovi v vodi. KPK torej vključuje tako biološko razgradljive snovi, označene z BPK5, in biološko nerazgradljive snovi, ki oksidirajo. Tudi ta parameter je izražen z mg O₂/l.

Skupni neraztopljeni delci (ND)

Količina mineralnih in organskih delcev, suspendiranih v vodi, ki jih prestreže porozni filter. Ta parameter je izražen v mg/l.

Skupni dušik (N) in skupni fosfor (P)

Količina hranil, ki povzročajo eutrofikacijo, v vodi. Tudi ta parameter je izražen v mg/l.

Obdelano blato iz čistilnih naprav (Direktiva o blatu iz čistilnih naprav)

V blatu se pred uporabo na kmetijskih zemljiščih preverjajo koncentracije naslednjih težkih kovin, izražene v mg/kg suhe snovi:

kadmij, baker, nikelj, svinec, cink, živo srebro in krom.

Kakovost vode v povodjih (Okvirna direktiva o vodah)

EU je razvila zapletene razvrstitve na podlagi preizkusov in spremljanja ter sisteme spremljanja, tako da je mogoče ekološko stanje voda v državah članicah razvrstiti v pet stopenj, od katerih sta dve, dobra in zelo dobra, sprejemljivi za izpolnjevanje ciljev politike EU o čisti vodi.

ODGOVORI KOMISIJE

POVZETEK

III.

Komisija poudarja, da je bilo čiščenje odpadne vode ključna prednostna naloga Kohezijskega sklada in ESRR za naložbe v štirih revidiranih državah članicah.

IV.

Obratovanje nekaterih čistilnih naprav pod njihovimi zmogljivostmi včasih povzročajo zakasnitve pri izgradnji kanalizacijskih sistemov, povezane s precejšnjimi spremembami gospodarske dejavnosti, ki jih ni mogoče predvideti. Poleg tega lahko projekti vključujejo čiščenje virov odpadne vode, ki presega zahteve iz direktive o čiščenju komunalne odpadne vode. V takih primerih je lahko v prihodnost usmerjena zasnova čistilne naprave stroškovno učinkovita, vendar pa lahko začasno povzroči, da se obratovalna zmogljivost čistilnih naprav ne izkorišča v celoti.

V.

Komisija se strinja, da morajo naložbe v tem sektorju temeljiti na dolgoročnem načrtovanju na lokalni/regionalni ravni ter da morajo finančni viri vključiti sredstva kohezijske politike, ki pa jih morajo dopolniti tudi drugi viri.

VI.

Ponovno uporabo blata iz čistilnih naprav pogosto omejujejo kakovost blata, geografske razmere ali gospodarski vidiki.

VII.

Komisija pripravlja revizijo direktive o blatu iz čistilnih naprav, ki bo temeljila na pripravi celovite ocene učinka možnosti ter njihovih stroškov in koristi.

ODGOVORI KOMISIJE

VIII.

Za izbor, izvajanje in spremljanje sofinanciranih projektov so odgovorne predvsem države članice.

Komisija je za obdobje 2007–2013 sestavila kontrolni seznam za notranjo uporabo med vrednotenji velikih projektov za vodo in odpadno vodo, da bi tako ocenila skladnost z okoljskim pravnim redom in politiko. Vendar se sklepi Komisije zdaj sprejemajo le za velike projekte (projekti v tem sektorju – nad 25 milijonov EUR).

IX.

Komisija poskuša pred izplačilom preostanka financiranja za kateri koli projekt Kohezijskega sklada ali velik projekt preveriti, ali so bili izpolnjeni pogoji financiranja, in po potrebi od upravičenca zahteva pojasnilo. Komisija bo razmislila, kako naj čim bolje uresniči priporočila Sodišča.

Za projekte v sektorju odpadne vode, odobrene v obdobju 2007–2013, je v sklepe Komisije o sofinanciranju vključenih več kazalnikov učinka (na primer raven čiščenja in zmogljivost naprave).

X.

Komisija si je v obdobju 2000–2006 prizadevala za razširjanje načela, da plača povzročitelj obremenitve, tako da je izdala okvirni dokument o izvajanju tega načela v okviru kohezijske politike. Poudarila je pomen tega elementa in države članice pozvala, naj se zavežejo, da bodo načelo okrepljeno uporabljale. Načelo, da plača povzročitelj obremenitve, se bo začelo izvajati leta 2010 na podlagi določb okvirne direktive o vodah.

UVOD

2.

(c)

Treba je poudariti, da določbe okvirne direktive o vodah niso veljale za revidirane projekte in obdobje (1994–2006).

Te določbe bodo začele veljati za projekte, pripravljene po letu 2009.

8.

Komisija opozarja, da so za izbor, izvajanje in spremljanje projektov odgovorne predvsem države članice.

9.

Komisija redno preverja skladnost z direktivo o čiščenju komunalne odpadne vode. V vseh štirih poročilih o izvajanju, ki jih je Komisija izdala do konca leta 2007, so navedeni horizontalni postopki za ugotavljanje kršitev proti državam članicam, med drugim proti revidiranim državam, in sodbe Sodišča Evropskih skupnosti.

11–12.

Za obdobje 2007–2013 navedena uredba Komisiji omogoča, da ocenjuje in odobri le velike projekte (nad 25 milijonov EUR za okoljske projekte), ki jih sofinancira Kohezijski sklad ali ESRR. Za te projekte se ne bodo pripravila končna poročila o projektu, ki jih mora odobriti Komisija.

Za revidirano obdobje je Komisija preučila kakovost posameznih projektov, ki so jih predložile države članice, le za projekte Kohezijskega sklada in velike projekte ESRR.

ODGOVORI KOMISIJE

Za obe obdobji temelji pregled projektov, ki ga je opravila Komisija na podlagi tehnik, kot sta analiza stroškovne učinkovitosti in notranja stopnja donosnosti, na družbeno-gospodarskih dejavnikih, skladnosti in doslednosti projekta ter stopnji pripravljenosti in izvedljivosti. Komisija opravi končno oceno na podlagi dejstva, da je projekt pripravljen za izvajanje in v skladu s prvotnim sklepom. Ustrezno nadaljnje obratovanje sofinancirane čistilne naprave ne spada na področje ocenjevanja kohezijske politike, ampak na področje uporabe splošne zakonodaje Skupnosti.

OPAŽANJA

23.

Obratovanje nekaterih čistilnih naprav pod njihovimi zmogljivostmi včasih povzročajo zakasnitve pri izgradnji kanalizacijskih sistemov, povezane s precejšnjimi spremembami gospodarske dejavnosti, ki jih ni mogoče predvideti. Poleg tega lahko projekti vključujejo čiščenje virov odpadne vode, ki presega zahteve iz direktive. V takih primerih je lahko v prihodnost usmerjena zasnova čistilne naprave stroškovno učinkovita, vendar pa lahko začasno povzroči, da se obratovalna zmogljivost čistilnih naprav ne izkorišča v celoti.

Komisija se strinja, da morajo naložbe v tem sektorju temeljiti na dolgoročnem načrtovanju na lokalni/regionalni ravni ter da morajo finančni viri vključiti sredstva kohezijske politike, ki pa jih morajo dopolniti tudi drugi viri.

24.

Nepričakovana rast ali družbeno-gospodarske spremembe v prav tej regiji so tveganja, ki lahko vplivajo na potek projekta.

25.

Na splošno se je zaradi sofinanciranih obratov za čiščenje odpadne vode izboljšalo ravnanje z odpadnimi vodami v posameznih regijah in zmanjšal njihov vpliv na okolje.

26.

Komisija bo upoštevala navedena dejstva in jih nadalje raziskala. Vseeno poudarja, da so za obratovanje čistilnih naprav in njihovo skladnost z zakonodajo Skupnosti odgovorne države članice.

(a)

Ko čistilna naprava za čiščenje komunalne odpadne vode začne obratovati, mora biti predhodno prečiščenje tehnološke odpadne vode dejansko vzpostavljeno. Tako mora upravičenec na stopnji postopka obravnave vloge, ko Komisija preučuje projekt, dokazati, da se tehnološka odpadna voda pravilno predhodno prečiščuje ali da se izvaja akcijski načrt za reševanje te težave.

Za izpuste tehnološke odpadne vode je treba uporabljati tudi postopek za izdajo dovoljenj, ki ga predvideva direktiva o čiščenju komunalne odpadne vode (člen 11).

(b)

Projekti lahko vključujejo tehnično pomoč za izboljšanje zmogljivosti upravičencev.

(c)

Komisija je dejavno izpolnjevala zahtevo za odstranjevanje hranil, in sicer z obveščanjem (dopis državam članicam z dne 3. julija 2003) in izvajanjem pravnih postopkov za ugotavljanje kršitev (zaradi neustrezne kakovosti odplak iz čistilnih naprav in/ali neustrezne določitve občutljivih območij), ki so jim sledile sodbe Sodišča Evropskih skupnosti (glej poročilo o izvajanju za leto 2007).

27.

(a)

Komisija je zahtevala podatke o spremljanju in izvajanju za čistilne naprave za prihajajoče peto poročilo o izvajanju direktive o čiščenju komunalne odpadne vode.

ODGOVORI KOMISIJE

32.

Ponovno uporabo blata iz čistilnih naprav pogosto omejujejo kakovost blata, geografske razmere ali gospodarski vidiki.

(a)

Komisija pojasnjuje, da so za odlaganje blata iz čistilnih naprav na komunalnih odlagališčih v času revizije odgovorni nezadostno zanimanje industrije za ponovno uporabo blata in odzivi javnosti.

(b)

Za veliko čistilno napravo v Grčiji Komisija sofinancira projekt za razširitev in dokončanje tega obrata za čiščenje odpadne vode. To vključuje izgradnjo enote za sušenje blata z namenom nadaljnje uporabe suhega blata. Projekt je bil odobren leta 2006 in se bo končal ob koncu leta 2009.

34.

Kar zadeva preverjanje kakovosti blata v skladu z direktivo o blatu iz čistilnih naprav, so nekatere države članice določile nižje mejne vrednosti, kot jih določa direktiva. Morda bo treba preveriti dodatne parametre, odvisno od vrste odpadne vode, ki se izpušča v kanalizacijo (kot je tehnološka odpadna voda).

35.

Komisija pripravlja revizijo direktive o blatu iz čistilnih naprav iz leta 1986, ki bo temeljila na pripravi celovite ocene učinka možnosti ter njihovih stroškov in koristi.

Okvirni časovni razpored vključuje pripravo ocene učinka za morebitni zakonodajni predlog v letu 2009 in sprejetje morebitnega zakonodajnega predloga v letu 2010.

36.

Ocena učinka za revizijo direktive o blatu iz čistilnih naprav mora preučiti okoljska, gospodarska in socialna tveganja, povezana s trosenjem blata iz čistilnih naprav po zemljiščih. Zaostritev obstoječih mejnih vrednosti za težke kovine ter uvedba dodatnih mejnih vrednosti za organska in druga onesnaževala sta med glavnimi možnostmi, ki se bodo preučile.

39.

Komisija se sklicuje na svoje odgovore v zvezi s točkami 8, 9 in 12.

41.

Komisija je za obdobje 2007–2013 sestavila kontrolni seznam za notranjo uporabo med vrednotenji velikih projektov za vodo in odpadno vodo, da bi tako ocenila skladnost z okoljskim pravnim redom in politiko.

42.

Smernice in kontrolni seznam za velike projekte za države članice niso zavezujoči, ampak le informativni.

Komisija za obdobje 2007–2013 organizira redna notranja usposabljanja o vrednotenju projektov za vodo in odpadno vodo.

43.

(a)

Za obdobje 2007–2013 se od upravičencev, ki vložijo vlogo za projekt, pričakuje, da bodo v vlogi navedli končni namembni kraj blata, kar vključuje predhodno oceno kakovosti in količine blata. Vendar pri novih naložbenih projektih kakovost blata iz čistilnih naprav morda ni natančno znana.

ODGOVORI KOMISIJE

(b)

Za revidirano obdobje (1994–2006) so kazalniki kakovosti vode na ravni EU obstajali le za določene vrste vode (kot so pridobivanje pitne vode in kopalne vode). Zato se kazalniki iz Vodnika po Kohezijskem skladu 2000–2006 niso mogli uporabljati za vse projekte. Splošni kazalniki uspešnosti so bili uvedeni šele z okvirno direktivo o vodah, pri čemer je treba cilje določiti do decembra 2009 in jih praviloma uresničiti do decembra 2015.

45.

Komisija poudarja, da nima niti pravne podlage niti potrebnih sredstev, da bi podrobneje ocenjevala vloge za projekte.

(a)

Komisija je zaradi neustrezne kakovosti odplak iz čistilnih naprav in/ali neustrezne določitve občutljivih območij v številnih primerih na Sodišču Evropskih skupnosti sprožila postopke proti državam članicam, vključno s štirimi revidiranimi državami članicami, ter bo take ukrepe tudi nadaljevala.

(b)

Kar zadeva neustrezno odlaganje blata v velikem obratu v Grčiji, je bila Komisija seznanjena s to težavo in je zadevno državo članico pozvala, naj pripravi rešitev, ki se je uresničila s pomočjo Komisije (glej točko 32(b)).

47.

Komisija opravi končno oceno na podlagi dejstva, da je projekt pripravljen za izvajanje in v skladu s prvotnim sklepom. Ustrezno nadaljnje obratovanje sofinancirane čistilne naprave ne spada na področje ocenjevanja kohezijske politike. Poleg tega ni nobene pravne zahteve, da morajo države članice vedno zagotoviti informacije o kakovosti izpuščene vode in sprejemnih voda ter kakovosti in načinu odlaganja blata iz čistilnih naprav.

48.

Pred kratkim uvedeno informacijsko orodje bi moralo zagotoviti večjo preprostost in preglednost prihajajočega zaključnega postopka. Preverjanje se izvaja za vsak primer posebej, zlasti ob težavah pri projektu. Preostalo izplačilo se lahko zadrži ali prekliče tudi potem, ko Komisija prejme in analizira končno poročilo.

49.

Komisija se sklicuje na svoje pripombe v zvezi s točkama 43(b) in 55.

53.

Komisija zdaj ocenjuje potrebo po reviziji zakonodaje o detergentih, ki bo temeljila na pripravi celovite ocene učinka možnosti ter njihovih stroškov in koristi.

55.

Komisija si je v obdobju 2000–2006 prizadevala za razširjanje načela, da plača povzročitelj obremenitve, tako da je izdala okvirni dokument o izvajanju tega načela in smernice za analizo stroškovne učinkovitosti (2002). Ta orodja vključujejo poziv državam članicam, naj se zavežejo, da bodo okrepljeno uporabljale načelo, da plača povzročitelj obremenitve, in načelo povračila stroškov. Načelo, da plača povzročitelj obremenitve, se bo začelo izvajati leta 2010 na podlagi določb okvirne direktive o vodah.

ODGOVORI KOMISIJE

ZAKLJUČKI IN PRIPOROČILA

59.

(a)

Obratovanje nekaterih čistilnih naprav pod njihovimi zmogljivostmi včasih povzročajo zakasnitve pri izgradnji kanalizacijskih sistemov, povezane s precejšnjimi spremembami gospodarske dejavnosti, ki jih ni mogoče predvideti. Poleg tega lahko projekti vključujejo čiščenje virov odpadne vode, ki presega zahteve iz direktive. V takih primerih je lahko v prihodnost usmerjena zasnova čistilne naprave stroškovno učinkovita, vendar pa lahko začasno povzroči, da se obratovalna zmogljivost čistilnih naprav ne izkorišča v celoti.

(b)

Komisija poudarja, da so za obratovanje čistilnih naprav in njihovo skladnost z zakonodajo Skupnosti odgovorne države članice. Komisija je zaradi neustrezne kakovosti odplak iz čistilnih naprav in/ali neustrezne določitve občutljivih območij v številnih primerih na Sodišču Evropskih skupnosti sprožila postopke proti državam članicam, vključno s štirimi revidiranimi državami članicami, ter bo take ukrepe tudi nadaljevala.

60.

(a)

Komisija se strinja, da morajo naložbe v tem sektorju temeljiti na dolgoročnem načrtovanju na lokalni/regionalni ravni ter da morajo finančni viri vključiti sredstva kohezijske politike, ki pa jih morajo dopolniti tudi drugi viri.

(b)

Države članice morajo uporabljati instrumente za ravnanje z izpusti tehnološke odpadne vode, ki jih določa direktiva o čiščenju komunalnih odpadnih voda (člen 11).

62.

(a)

Ponovno uporabo blata iz čistilnih naprav pogosto omejujejo kakovost blata, geografske razmere ali gospodarski vidiki.

63.

(a)

Komisija se strinja, da morajo projekti v tem sektorju vključevati strategijo za ravnanje z blatom iz čistilnih naprav. Ta element se preverja pri novih projektih, predloženih v obdobju 2007–2013.

(b)

Leta 2007 so bile države članice pozvane, naj predložijo podatke o nastajanju blata iz čistilnih naprav za pripravo petega poročila o izvajanju direktive o čiščenju komunalne odpadne vode. Zahteva za poročanje je države članice spodbudila k vzpostavitvi nacionalnih zbirk podatkov.

(c)

Komisija pripravlja revizijo direktive o blatu iz čistilnih naprav, ki bo temeljila na pripravi celovite ocene učinka možnosti ter njihovih stroškov in koristi.

64.

Komisija opozarja, da so za izbor, izvajanje in spremljanje projektov odgovorne predvsem države članice.

(a)

Komisija nima niti pravne podlage niti potrebnih sredstev za izvajanje podrobne ocene. Vendar se je za obdobje 2007–2013 vrednotenje velikih projektov racionaliziralo in projekti niso sofinancirani, če ne izpolnjujejo najmanjših zahtev (na primer informacije o strategiji za ravnanje z blatom). To vprašanje se rešuje z uporabo kontrolnih seznamov in posebnim usposabljanjem.

ODGOVORI KOMISIJE

(b)

V zvezi z obdobjem 2007–2013 bodo posamezni sklepi Komisije sprejeti le za velike projekte čiščenja komunalne odpadne vode v okviru Kohezijskega sklada in ESRR. Komisija pri izvajanju in zaključevanju velikih projektov na splošno ne bo tako natančna kot v preteklosti.

65.

(b)

Komisija si je v obdobju 2000–2006 prizadevala za razširjanje načela, da plača povzročitelj obremenitve, tako da je izdala okvirni dokument o izvajanju tega načela in poudarila njegov pomen v smernicah za kohezijско politiko. Smernice za analizo stroškovne učinkovitosti (2002) so tudi državam članicam zagotovile ustrezna navodila za napredovanje na področju povračila stroškov. Vendar te smernice niso bile pravno zavezujoče, zato je Komisija lahko države članice le pozvala, naj se zavežejo, da bodo načelo okrepljeno uporabljale.

66.

(a)

Komisija je za obdobje 2007–2013 sestavila kontrolni seznam za notranjo uporabo med vrednotenjem velikih projektov za vodo in odpadno vodo, da bi tako ocenila skladnost z okoljskim pravnim redom in politiko, vključno z, med drugim, kakovostjo izpuščene vode in ravnanjem z blatom. V sklepe Komisije o posameznih projektih je vključenih tudi več kazalnikov učinka (na primer raven čiščenja in zmogljivost naprave).

(c)

Komisija zdaj ocenjuje potrebo po reviziji zakonodaje o detergentih, ki bo temeljila na pripravi celovite ocene učinka možnosti ter njihovih stroškov in koristi.

(d)

Nove smernice za analizo stroškovne učinkovitosti naložbenih projektov (junij 2008) poudarjajo ključno vlogo načela, da plača povzročitelj obremenitve, in načela povračila celotnih stroškov za projekte za odpadne vode. To drugo načelo zdaj temelji na pravnih zahtevah okvirne direktive o vodah in bo do leta 2010 omogočilo boljše določanje cen vode na podlagi povračila stroškov.

Evropsko računsko sodišče

Posebno poročilo št. 3/2009

Uspešnost porabe iz strukturnih ukrepov za čiščenje odpadne vode za programski obdobji 1994–1999 in 2000–2006

Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti

2009 – 45 str. – 21 × 29,7 cm

ISBN 978–92–9207–262–9

Kako do publikacij EU

Publikacije, ki so na prodaj:

- prek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- z naročilom v knjigarni, z navedbo naslova, založnika in/ali številke ISBN;
- z vzpostavitvijo neposrednega stika z našimi pooblaščenimi prodajalci.
Njihovi kontaktni podatki so na voljo na povezavi <http://bookshop.europa.eu> ali po telefaksu +352 2929-42758.

Brezplačne publikacije:

- prek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- na predstavništvih ali delegacijah Evropske komisije.
Njihovi kontaktni podatki so na voljo na povezavi <http://bookshop.europa.eu> ali po telefaksu +352 2929-42758.

ODPADNA VODA IN BLATO IZ ČISTILNIH NAPRAV MESTNIH AGLOMERACIJ LAHKO VPLIVATA NA KAKOVOST EVROPSKIH JEZER, REK, OBALNIH VODA, TAL IN PODTALNICE, ZATO JE EU SPREJELA VRSTO DIREKTIV IN SOFINANCIRA GRADNJO KOMUNALNIH ČISTILNIH NAPRAV. SODIŠČE V TEM POROČILU ANALIZIRA, ALI SO ČISTILNE NAPRAVE, KI JIH SOFINANCIRA EU, DOVOLJ UČINKOVITE PRI ČIŠČENJU ODPADNE VODE IN ALI SE BLATO IZ ČISTILNIH NAPRAV PRIMERNO UPORABLJA. OB TEM JE PREUČILO TUDI VLOGO KOMISIJE.

EVROPSKO RAČUNSKO SODIŠČE

Urad za publikacije
Publications.europa.eu

ISBN 978-92-9207-262-9

9 789292 072629